

DE DROOM VAN EEN KUNSTHANDELAAR

De najaarstentoonstelling van Simonis & Buunk komt er weer aan, dit jaar met het thema 'De eeuwen van Ede'. De collectie is samengesteld uit zoveel mogelijk nieuw aangekochte werken van topkwaliteit. Over het voortraject kan kunsthandelaar Frank Buunk (54) kort zijn: 'Ik ben geen goudzoeker, maar als ik het zie liggen, pak ik het wel op.'

TEKST: SIMONE SIMON

We zijn eigenlijk het hele jaar door gefocust op het inkopen van de meest interessante en kwalitatief goede werken.

Een spectaculaire vondst zit er nu niet bij, maar wel drie highlights waar we trots op zijn. Als eerste Arnoldus Bloemers, een prachtig voorbeeld van een pronkbloemstillevens in de traditie van Jan van Huysum en Jan van Os, en voor ons een bijzonder stuk; wij hebben niet zoveel werk uit de achttiende eeuw. Het is mooi uitgewerkt en getuigt van groot vakmanschap. Het is het grootste paneel bekend van deze kunstenaar en komt uit particuliere verzameling uit Wenen en Westfalen. Verder is er een mooie Sluijters, die tot de eerste modernen behoort. Het portret 'Meisje met pop' vertegenwoordigt onze collectie voor de komende najaarstentoonstelling in het Fischerhuis. Het meisje kijkt je met strakblauwe, bijna violette ogen aan. Om van te smelten. Het schilderij komt uit een particuliere collectie. En ten slotte een belangrijk werk van de dit jaar overleden Corneille, dat wij aankochten uit de Peter Stuyvesant Collectie die onlangs werd geveild. Het is in 1964 rechtstreeks van de schilder aangekocht voor deze collectie door de verzamelaar Alexander Orlow. Een feest van kleur. Heeft altijd op één plek gehangen in de sigarettenfabriek in Velp, tot groot vermaak van de werknemers.

En ja, soms zit er bij mijn aankopen een echt spectaculaire ontdekking, een die opzien baart. Hierop hoop je toch als kunsthandelaar, en het zijn vaak memorabele momenten die extra glans geven aan het vak. Zoals toen met Mondriaan.'

Mondriaan ontmaskerd

In 2006 deed Frank Buunk in kunsthistorisch opzicht de vondst van zijn leven: een vroege, verloren gewaande Mondriaan van topkwaliteit. Het werk, de 'Grazende kalfjes' (1903), heeft sinds zijn ontdekking een turbulente tijd doorgemaakt. Daarvoor had het decennialang 'vermomd' een stil bestaan geleid en bleef zijn geheim verborgen. Totdat Frank Buunk het schilderij onder ogen kreeg. 'Ontmaskering van vermomde Mondriaan' kopte »

Frank Buunk in de Mondriaankamer in het Fischerhuis

De mooiste vondsten van Simonis & Buunk

1. Piet Mondriaan, *Grazende kalfjes* (met eronder: stillevens van gele appels, kom, vaas en boeken), 1901-1903, doek, 50,2 x 69,3 cm, ges. l.o., bruikleen Mondriaanhuis Amersfoort.
2. Piet Mondriaan, *De Oostzijdse Molen aan het Gein bij maanlicht*, 1902-1903, doek, 63 x 75,4 cm, ges., thans in bezit van het Rijksmuseum.
3. Piet Mondriaan, *Bloeiende Appelboom, kleurpotlood* 19 x 25 cm, ges., gekocht als te dateren 1902, bleek uit 1917, thans coll. Kamerbeek.
4. H.W. Mesdag, *Bomschuiten op het strand*, paneel, 51,2 x 39,7 cm, ges., gekocht als 'Haagse School' (het zou te kleurrijk zijn voor Mesdag) met verwachting f3-5.000, waarde nu €300.000. Afgebeeld op cover van *Tableau*, september 1999.
5. A. Schelfhout, *Winterlandschap met sprokkelaarster en boer in een punter*, ca. 1815, paneel, 51 x 73 cm, ges. Een van twee vroege winters met weggeretoucheerde signatuur, voor een paar duizend euro gekocht. Waarde: €50-80.000.
6. Cornelis Springer, *Fantasiestadsgezicht met een bevroren vaart en figuren op het ijs*, ca. 1840-1842, doek, 70,4 x 88 cm, gekocht voor €700 + opgeld.
7. Zijn laatste ontdekking: *Wouterus Verschuur jr., Rustend paard op stal*, paneel, 15,1 x 20,5 cm, ges. Aangeboden met een certificaat als jr. Het bleek de vader, senior. De waarde werd 7 maal zo hoog...

En vele, minstens 500, andere bijzondere ontdekkingen: van de 18.000 schilderijen die Frank Buunk kocht.

‘DIE MONDRIAN WAS MIJN DROOMVONDST’

De *Telegraaf* toen de ontdekking door Simonis & Buunk wereldkundig werd gemaakt. Zo'n vondst was té mooi om waar te zijn, en daarom ontstonden hele polemieken, de televisie kwam erbij, de voors en tegens werden breed uitgemeten en de arme kalfjes moesten als willoze patiënten de meest geavanceerde onderzoeken ondergaan; door de verflagen heen, tot op het bot van raam en linnen. Op zoek naar de waarheid. Was 't een Piet of niet?

Door de bliksem getroffen

Frank Buunk kocht 'Vee in een boomgaard' van Frits Mondriaan bij Christie's in Amsterdam. Het kwam uit de collectie Venema Antiques. Buunk: 'Ik wist vrijwel meteen: dit is een Piet. Ik was als door de bliksem getroffen. Je voelt de ontdekking, raast met je ogen over het doek als een scanner: toets, onderwerp, verf- en lichtbehandeling. Je ziet de signatuur en de F die een P hoort te zijn. En na vijf minuten was ik er vrijwel uit. Het is hetzelfde als een boer die ziet of een koe ziek is of gezond, daar loopt 'ie omheen, dan trekt 'ie aan zijn sigaretje en dan weet 'ie wat 'ie moet doen met de koe. Dat gaat bij mij op dezelfde manier. Bij twijfel gaan mijn medewerkers Constance Moes en Christiaan Lucht naar het RKD (Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie) en duiken erin. Ze proberen onder andere werken boven water te krijgen om mee te vergelijken.'

De 'Grazende kalfjes' zelf leverde voldoende aanwezigingen voor een echte Piet Mondriaan. 'De signatuur bleek

onder de loep een veranderde voorletter te hebben: van de P was een F gemaakt. Ik zag dat er een klein verticaal verfstreepje was verwijderd. De achterkant van het schilderij was ook heel interessant. Hierop stond veel waardevolle aanvullende informatie en een gave handtekening in potlood: 'Mondriaan'. Het is geen sluitend bewijs, maar na onderzoek bleek dit wel de extra sleutel tot de toeschrijving van het werk aan Piet Mondriaan.' Röntgenonderzoek volgt. Onder het gras komt een vierde grazend kalf te voorschijn. Zwaar gehavend. Bewust overschilderd na 1903. Net als het kalf in het midden, nu een koe. Het dier kijkt je nieuwsgierig aan en dat is helemaal niet des Mondriaans. Op de achtergrond lijkt zelfs een vijfde dier mogelijk. Er wordt extern spuurwerk verricht. Ook dr. Joop Joosten, Mondriaankenner en medeauteur van Mondriaans catalogue raisonné, erkende het als een authentiek werk. Een mogelijke verklaring voor de vermomming: Piet Mondriaan verkocht nauwelijks, terwijl Frits Mondriaan enkele honderden guldens opbracht. Eenvoudig was het van de P een F te maken door een stukje weg te krabben... en alle toeschouwers, duizenden, in het oortje te nemen. Inclusief de experts bij Christie's en alle deskundigen die naar de kijkdagen kwamen.'

Deeltjesversneller

Geen F maar een P. Onder het koe een pink. Onder het gras nog een kalf. Reden genoeg om het schilderij nóg geavanceerder te laten testen en onderzoeken. TU-Delft haalt de supersonische deeltjesversneller (synchrotron) in Grenoble erbij. Buunk: 'Deze synchrotron, een fysisch laboratorium en deeltjesversneller, groter dan vier voetbalstadions, is een super röntgenapparaat, maar dan met subatomaire deeltjes die met de snelheid van het licht de Mondriaan bombardeerden... En toen kwam er nog iets curieus aan het licht: 'Een compleet appelstilleven met een vaas en een stapeltje boeken ligt onder het bestaande weidelandschap verborgen.' Mogelijk was dit het stilleven dat werd tentoongesteld in de Amsterdamse kunstvereniging St. Lucas en zwaar bekritiseerd in het *Algemeen Handelsblad*. Heeft Mondriaan zich dit zo aangetrokken en heeft hij er daarom maar iets anders overheen geschilderd? Mogelijk.

De meest geavanceerde technieken leverden uiteindelijk het bewijs. Het was een onvervalste Piet. Geen Frits. Buunks intuïtie had hem ook dit keer niet in de steek gelaten. Het is alweer een tijdje geleden, maar spectaculaire kunstvondsten blijven fascineren. Iets aardigs kopen voor €2.500 vanaf een foto en het blijft bij aankomst een topper met de waarde van minimaal €100.000! De droom van iedere kunst koper. Frank Buunk: 'De kalfjes hangen in het Mondriaanhus in Amersfoort, ter leering ende vermaeck. En voor studie: wie maakte nou dat rund dat je aan staat te kijken? Want dat element lijkt niet op Mondriaan. Dat dier is van een andere hand, oom Frits? Of toch Piet Mondriaan, in opdracht van die boer die wist wanneer een koe goed was of niet.' <<

Wat bepaalt de waarde van een Mondriaan?

Deze wordt op dezelfde wijze bepaald als een Vermeer, Rembrandt, Van Gogh of als een Karel Appel. Al is van de laatste het vroege werk het duurst. Datering (hoe later hoe beter), representativiteit, conditie, is het decoratief, is het daarnaast ook gewaagd en een stap vooruit, het formaat. Bij een Mondriaan werkt het prijsverhogend als er een stukje modernisme zichtbaar wordt, als er schaarste aan de markt is en het uit een mooie verzameling komt. Binnen het vroege werk (voor 1914) zijn de aquarellen gemiddeld iets hoger gewaardeerd dan de olieverven, terwijl bij vrijwel alle 19de- en vroege 20ste-eeuwers de aquarel 30% tot 60% lager in waardering liggen dan het equivalent in olieverf.

DRIE HIGHLIGHTS VAN DE EEUWEN VAN EDE

Johannes Carolus Bernardus 'Jan' Sluijters (Den Bosch 1881-1957 Amsterdam)

Meisje met pop, doek, 100 x 40,4 cm, gesigneerd i.o. met monogram en gedateerd '08.

Jan Sluijters behoort samen met Gestel en Mondriaan tot de eerste Nederlandse 'modernen'. Zijn opleiding kreeg hij aan de Rijksacademie in Amsterdam. Een daaropvolgend verblijf in Parijs (1904-1907) en kennismaking met het werk van Van Gogh, Cézanne en de Fauves, waaronder Gauguin, leidde tot de ontwikkeling van een nieuwe vormtaal. Sluijters zocht in zijn werk naar de expressie van sterk innerlijke gevoelens door middel van verandering van zichtbare vormen en een uitbundig, niet-realistisch kleurgebruik. Landschappen komen alleen in zijn vroege werk voor. Stillevenns, naakten en portretten hadden later zijn uitgesproken voorkeur.

Arnoldus Bloemers (Amsterdam 1792-1844)

Bloemen in een terracotta vaas op een marmeren blad, paneel, 104,2 x 81,4 cm, gesigneerd i.o. met monogram en gedateerd 1839. Arnoldus Bloemers was gespecialiseerd in het schilderen van stillevenns met bloemen, vruchten en dood wild in de trant van Jan van Huysum en Jan van Os. De schilder had een liefhebberij in het kweken van bloemen, waardoor hij zijn 'modellen' ruimschoots voorhanden had. Met name door het verfijnde penseelgebruik en de grote natuurgetrouwheid wordt zijn werk hoog aangeslagen. J. Immerzeel schrijft in zijn *Kunstenarslexicon* (1855) over hem: 'Zijn werk behaagt niet alleen door de losse en aangename voordracht en frisheid van kleuren, maar ook door de zorg, welke aan deszelfs uitvoering besteed is.'

Corneille ('Corneille' Guillaume Beverloo)

(Luik 1922-2010 Auvers-sur-Oise)

Éveil des Oiseaux, olie op doek, 72,8 x 115,8 cm, gesigneerd r.b. en gedateerd '64, rechtstreeks van de schilder gekocht door Alexander Orlow voor de Peter Stuyvesant Collectie, 1964.

Corneille was naast Appel en Constant in Holland een van de hoofdfiguren van de Cobra-groep (1948-1951). In de jaren vijftig betrok hij samen met Appel een atelier aan de Rue Santeuil in Parijs waar hij een stijl ontwikkelde die werd gekenmerkt door een expressief lijnenspel en een weloverwogen compositie. Naar aanleiding van een aantal verre reizen in 1957 en 1958 schilderde Corneille gedurende een paar jaar een abstracte stadsconstructies en agglomeraties bestaande uit een grillige opeenstapeling van vormen en lijnen. In de jaren zestig ging hij over tot de uitbundige geschilderde vogels en zonnen die nu zo bekend van hem zijn. Zie ook p. 94-97.

Najaarstentoonstelling Simonis & Buunk:

De Eeuwen van Ede. Een bijzondere tentoonstelling in drie delen. Elk met een eigen cahier, dc. 25 november t/m zo. 12 december. Notaris Fuchselstraat 30, 6711 BD Ede, tel. 0318-652888. www.simonis-buunk.nl